

الف - مقدمه

بررسی مقایسه ای بهای انرژی در ایران و جهان

الف - مقدمه

طی دو دهه اخیر بهای انواع حاملهای انرژی (بویژه نفت و فرآورده های نفتی) با نوسانات شدیدی مواجه بوده است و کشورهای صنعتی با اعمال سیاستهایی، سعی در محدود کردن دامنه این نوسانات و تثبیت بهای انرژی در سطحی بسیار نازل نموده اند. سیاستهایی از قبیل ایجاد مکانیسم نوین در بازار (۱)، افزایش حجم ذخایر نفتی (ذخایر تجاری و استراتژیک) و افزایش مالیات بر مصرف انرژی در کشورهای جهان (بویژه کشورهای صنعتی) را می توان بعنوان مهمترین سیاستهای اعمال شده در دو دهه اخیر تلقی نمود. اعمال این سیاستها از یکسو باعث افزایش امنیت عرضه و از سوی دیگر موجبات محدودیت تقاضای انرژی (بویژه نفت) را فراهم نموده است. با اعمال سیاستهای مذکور، بهای نفت و فرآورده های نفتی در بازار جهانی به میزان فاحشی تقلیل یافت، در حالی که در کشورهای صنعتی با افزایش مالیات بر مصرف انواع انرژی (بویژه نفت و فرآورده های نفتی)، بهای خرده فروشی انواع

* محقق اداره بررسیهای اقتصادی - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

انرژی، بشدت افزایش یافته است.

در ایران، با توجه به شرایط خاص کشور پس از پیروزی انقلاب اسلامی و وقوع جنگ تحمیلی و عوارض ناشی از آن، از یک سو تولید ملی رو به کاهش نهاد و از سوی دیگر با افزایش جمعیت و افزایش مهاجرت از کشورهای همجوار به ایران، مصرف ملی به شدت افزایش یافت و به تبع آن، علی‌رغم اعمال سیاستهای کنترل قیمتی، رشد بی‌سابقه‌ای در سطح عمومی قیمت‌ها پدیدار شد. از آغاز جنگ تحمیلی تاکنون، دولت همواره به منظور جلوگیری از افزایش شدید فشارهای تورمی، یارانه (سوسید) قابل توجهی (به صورت آشکار و پنهان) جهت مصرف انرژی پرداخت نموده و پرداخت یارانه در مصرف انرژی به افزایش بی‌رویه مصرف خانوارها و کاهش انگیزه در بهبود روش‌های بهره‌برداری از این نهاد در بخش‌های مختلف تولیدی منجر گردید. طی دو دهه اخیر با ثبات نسبی بهای انرژی در کشور و افزایش شدید سطح عمومی قیمت‌ها، اهمیت نسبی "سوخت و روشنایی" در هزینه خانوارها، سیری نزولی یافته است، بطوریکه اهمیت نسبی "سوخت و روشنایی" در هزینه خانوارهای شهری در ایران با هیچ یک از کشورهای مورد بررسی قابل مقایسه نیست (نمودار شماره ۸).

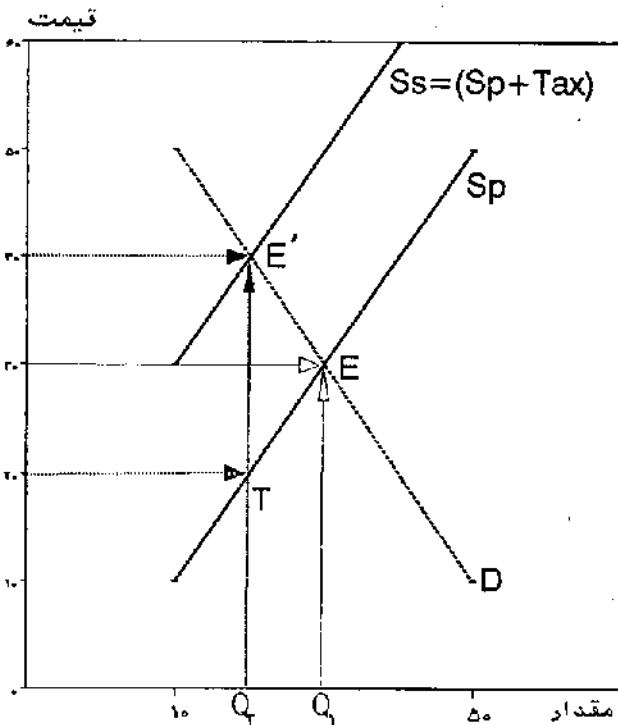
در این گزارش سعی می‌شود که با بررسی و تحلیل آماری، سیاست انرژی در کشورهای صنعتی و ایران مورد مقایسه قرار گیرد، بدیهی است این تحقیق پیش‌درآمدی بر موضوع بوده و مقتضی است که در آینده تحقیقات جامع‌تر و کامل‌تری در این امر مهم صورت پذیرد.

ب - سیاست کنترل مصرف

تولید و یا مصرف کالاها، معمولاً با هزینه‌ها و یا فواید خارجی (۲) همراه است. این نوع هزینه‌ها و یا فواید بر روی افرادی که بطور مستقیم درگیر تولید یا مصرف آن کالا نمی‌باشند تاثیر می‌گذارند. بعنوان مثال، مصرف بنزین موتور در شهرهای بزرگ باعث می‌شود که آلودگی ناشی از مصرف آن به کلیه افراد ساکن تحمیل شود.

بنابر تئوریهای اقتصادی، راه حل اصلی در حداقل نمودن و یا جبران هزینه های خارجی ناشی از تولید و یا مصرف این قبیل کالاها، درونی نمودن (۳) هزینه های خارجی است، درونی نمودن به معنی تحمیل هزینه ها (پرداخت فواید) به تولید و یا مصرف کننده کالا می باشد و سیاستهایی نظیر مالیات پیگو (۴)، اعمال قوانین دولتی، توافق دو جانبه و ترغیب اخلاقی را شامل می شود. با توجه به موضوع گزارش شاید لازم باشد ابتدا در مورد مالیات پیگو توضیح مختصری ارائه شود.

بطور کلی تحمیل مالیات بر تولید کالاهایی که دارای هزینه های خارجی می باشند، منجر به درونی نمودن این هزینه ها می شود که آن را مالیات پیگو می نامند. جهت تشریح این نوع مالیات، در شکل زیر، بازاری با هزینه خارجی ترسیم شده است. تعادل در بازار در نقطه E است در حالیکه توزیع مناسب منابع در نقطه E' قرار دارد. یکی از راههای رسیدن به تعادل E' از راه مالیات می باشد. با اعمال مالیات، در واقع هزینه های خارجی تولید را درونی نموده و تولید کننده مجبور به تامین آن خواهد بود.

در این نمودار خط D نشان دهنده منحنی تقاضا و خط SP منحنی عرضه کالایی را نشان می‌دهد که دارای هزینه‌های خارجی است و چون تولیدکننده، در این زمینه متحمل پرداختی نمی‌شود در هزینه‌های تولید منعکس نگردیده و قیمت درخواستی برای هر مقدار معینی از کالا کمتر از هزینه واقعی اقتصادی آن است. این بازار در نقطه E محل تلاقی منحنی عرضه و تقاضا به تعادل رسیده و مقدار عرضه و تقاضا در نقطه Q1 و قیمت آن ۳۰ واحد خواهد بود.

بدیهی است در صورتیکه هزینه‌های تحمیل شده خارجی بصورت مالیات از تولیدکننده دریافت گردد منحنی عرضه به سمت بالا انتقال خواهد یافت که به صورت خط SS نشان داده شده است. در چنین حالتی ضمن آنکه قیمت تعادلی کالا افزایش خواهد یافت با توجه به شیب منحنی تقاضا مقدار تولید و مصرف این کالا به Q2 کاهش خواهد یافت.

در نقطه تعادل جدید E توزیع منابع به نحو بهتری انجام خواهد گرفت و تولید و مصرف کالایی که دارای هزینه‌های خارجی است کاهش خواهد یافت.

در واقع وضع مالیات کمک می‌نماید که هزینه‌های خارجی تولید درونی شده و در مورد هزینه‌های واقعی تولید، علامت صحیحی به بازار بدهد. به سادگی می‌توان نشان داد که وضع مالیات بر مصرف نیز همین اثر را در بازار خواهد داشت. در حقیقت، این نوع مالیات علاوه بر تصحیح توزیع منابع، درآمد مالیاتی قابل توجهی را برای دولت تامین خواهد نمود.

با توجه به مراتب فوق، کشورهای صنعتی از چند دهه گذشته، اقدام به اعمال مالیاتهای سنگین بر مصرف نفت و فرآورده‌های نفتی نموده‌اند که در حال حاضر حجم آن به حدی رسیده است که درآمد مالیاتی کشورهای صنعتی از فروش نفت و فرآورده‌های نفتی، دو برابر درآمد کشورهای صادرکننده نفت و فرآورده‌های نفتی، به این کشورها می‌باشد.

ج - قیمت و مالیات بر مصرف انرژی در کشورهای عضو OECD

نمودار شماره یک میانگین بهای هر لیتر بنزین موتور، در شش کشور اروپای غربی، ژاپن و آمریکا و نیز چند کشور در حال توسعه در سال ۱۹۹۴ را نشان می دهد. جهت انجام مقایسه، بهای تک محموله ای (spot) و نیز بهای تعدیلی بنزین با نرخهای متفاوت ارز جهت ایران محاسبه گردیده است. با توجه به این نمودار مشخص می گردد که در سال ۱۹۹۴ بهای خرده فروشی بنزین موتور در ژاپن ۹ برابر، در ایتالیا بیش از ۸ برابر و در فرانسه و آلمان حدود ۸ برابر بهای تک محموله ای آن در بازار رتردام بوده است. در مورد سایر فرآورده های نفتی نظیر نفت گاز و نفت کوره تا حدودی وضع چنین بوده است.

در نمودار شماره ۲ میانگین بهای گاز طبیعی جهت مصارف خانگی نشان داده شده است و جهت مقایسه، هزینه گاز طبیعی وارداتی بوسیله خط لوله با شرایط C. I. F در جامعه اقتصادی اروپا (EEC) و نیز بهای تعدیلی هر متر مکعب گاز طبیعی براساس نرخهای هر دلار ۱۰۰۰، ۱۷۵۰، ۳۰۰۰ ریال برای ایران محاسبه و در نمودار مزبور منعکس گردیده است. با مروری اجمالی بر این نمودار مشخص می گردد که بهای خرده فروشی گاز طبیعی در اغلب کشورهای مورد بررسی به چندین برابر هزینه گاز طبیعی وارداتی بوسیله خط لوله در جامعه اقتصادی اروپا می باشد، بعنوان مثال در سال ۱۹۹۴ هزینه هر متر مکعب گاز طبیعی وارداتی بوسیله خط لوله به جامعه اقتصادی اروپا معادل ۸/۰ سنت بوده است، در حالیکه در همین سال بهای خرده فروشی گاز طبیعی برای مصارف خانگی، در ژاپن ۱۵ برابر، در فرانسه و آلمان بیش از ۵ برابر و در ترکیه نزدیک به ۲/۵ برابر هزینه گاز طبیعی وارداتی از طریق خط لوله بوده است.

نمودار شماره ۳ مربوط به بهای برق برای مصارف خانگی می باشد. براساس این نمودار، بهای خرده فروشی برق در کشورهای صنعتی، چندین برابر میانگین بهای جهانی برق می باشد، جهت مقایسه، بهای تعدیلی هر کیلووات ساعت برق در کشور براساس نرخهای مختلف ارز (هر دلار معادل

۱۰۰۰، ۱۷۵۰ و ۳۰۰۰ ریال) محاسبه و ثبت گردیده است.

در نمودارهای شماره ۴ و ۵ شاخص بهای نقدی و خرده فروشی انواع انرژی در کشورهای عضو OECD ثبت گردیده است، براساس این نمودارها، علیرغم سقوط شاخص بهای نقدی (وارداتی) انواع انرژی، شاخص بهای خرده فروشی آنها طی سالهای ۹۴ - ۱۹۸۲ بشدت افزایش یافته است. نمودارهای شماره ۶ و ۷ سهم مالیات در بهای خرده فروشی انواع منابع انرژی را در سالهای ۱۹۸۲ و ۱۹۹۴ نشان می‌دهد. براساس آمار مزبور، مالیات بر مصرف فرآورده های نفتی گرچه در سال ۱۹۸۲ در سطح بسیار بالایی بوده ولی در سال ۱۹۹۴ نسبت به سال مذکور نیز افزایش قابل توجهی یافته است. در گزارش مشترکی که توسط مرکز مطالعات سوق الجیشی - واشنگتن، موسسه پادشاهی وقایع لندن و موسسه ملی پیشرفت تحقیقات - توکیو تحت عنوان "ایمنی انرژی تا سال ۲۰۰۰" (۵) تهیه شده است، صراحتاً عنوان گردیده که "هنگامی که پایین بودن قیمت‌های نفت باعث عدم کنترل مصرف شود، مالیات بر مصرف را می‌توان زیاد نمود به نحوی که از مصرف بدون دلیل و یا غیرموثر انرژی جلوگیری بعمل آید." و در جای دیگر "اوپک اعلام کرده که مایل است قیمت‌ها را در محدوده ۲۱ دلار در هر بشکه تثبیت نماید. برقراری یک سیستم حداقل قیمت وارداتی (M. I. P) در کشورهای عضو OECD باعث خواهد شد که درآمد باادآورده‌ای نیز نصیب ادارات خزانه داری کشورهای عضو گردد. البته این امر تازمانی میسر است که قیمت‌های نفت وارداتی زیر رقم M. I. P قرار داشته باشد."

دو نمونه فوق، به خوبی نشان می‌دهد که کشورهای صنعتی مصمم به استفاده گسترده‌تر از سیاست مالیاتی در برابر انواع انرژی (بویژه نفت) می‌باشند. علاوه براین، در چند سال اخیر مباحث زیادی در زمینه گرم شدن کره زمین و گازهای گلخانه‌ای مطرح شده و از سوی جامعه اروپا، وضع مالیات برکربن پیشنهاد گردیده است. اگر چه این مباحثات هنوز به تصمیم‌گیری نهایی و وضع مالیات نیانجامیده اما تا حدودی افکار عمومی جهان را جهت وضع چنین مالیاتی آماده نموده است.

د - قیمت و یارانه (سوسپید) پرداختی جهت مصرف انرژی در ایران

طی دوره مورد بررسی (۹۴ - ۱۹۸۲)، بهای انرژی در ایران همواره پایین تر از بهای اقتصادی آن بوده است و مصرف کنندگان انرژی، از یارانه قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده اند. طی این دوره قسمت اعظم یارانه انرژی در ایران از نوع یارانه پنهان (۶) بوده و دولت بطور غیرمستقیم بابت مصرف انرژی، یارانه پرداخت نموده است.

نمودار شماره یک بهای بنزین موتور (معمولی) را در سال ۱۹۹۴ در کشور نشان می دهد. با مروری اجمالی بر این قیمتها متوجه می شویم که بهای این فرآورده به مراتب کمتر از میانگین بهای تک محموله ای در بازار اروپا می باشد. به عبارت دیگر هزینه فرصت این فرآورده به چندین برابر بهای داخلی بالغ می گردد. به عنوان مثال، در سال ۱۹۹۴، میانگین بهای تک محموله ای هر لیتر بنزین موتور در بازار رتردام معادل ۱۲/۷ سنت بوده است. با فرض هر دلار معادل ۱۰۰۰ ریال، بهای هر لیتر بنزین موتور به ۱۲۷ ریال، با فرض هر دلار معادل ۱۷۵۰ ریال به ۲۲۲ ریال و با فرض هر دلار معادل ۳۰۰۰ ریال به ۳۸۱ ریال بالغ می گردد که چندین برابر بهای داخلی این فرآورده می باشد. با توجه به مراتب فوق، بهای تک محموله ای هر لیتر از بنزین را می توان به عنوان هزینه فرصت و یا بهای اقتصادی آن تلقی نمود و در نتیجه میزان یارانه پنهان در بهای هر لیتر بنزین موتور را براساس انواع نرخ ارز، محاسبه نمود. سایر فرآورده های نفتی نظیر نفت گاز و نفت کوره نیز چنین وضعیتی را داشته اند. باید توجه داشت که هر بشکه نفت خام تولیدی به خودی خود دارای درآمد بالقوه ارزی به میزان بهای عرضه شده آن به بازارهای بین المللی است لذا استفاده مازاد و بی رویه از آن در اصل، اقتصاد کشور را از کسب درآمد ارزی کشور محروم می سازد.

مطالب فوق به خوبی نشان می دهد که اختلاف بهای انرژی در ایران با سایر کشورهای جهان بسیار شدید می باشد و در نتیجه، قاچاق فرآورده های نفتی و همچنین فرآورده های پتروشیمی از کشور

به کشورهای همسایه بسیار با صرفه بوده و بدین جهت است که تمایل به قاچاق این فرآورده‌ها روز به روز بیشتر می‌شود.

براساس گزارش استانداری سیستان و بلوچستان، تنها در یک منطقه از این استان (منطقه کوهک) حجم قاچاق فرآورده‌های نفتی (بنزین موتور، نفت گاز، نفت سفید، گریس و روغن موتور) به پاکستان در سال ۱۳۷۱ بالغ بر ۲۱/۷ میلیون لیتر با ارزش ۸/۱ میلیارد ریال بوده است که ۱۶ درصد از کل بهای قاچاق کالا در این منطقه را شامل می‌گردد. میزان قاچاق فرآورده‌های پتروشیمی (لاستیک ماشین، ملامین، کود و سموم شیمیایی و ...) نیز بالغ بر ۲۸/۶ میلیارد ریال بوده که نزدیک به ۵۵ درصد از صادرات قاچاق کالا در این منطقه را شامل می‌شده است. با توجه به مراتب فوق، بیش از ۷۱ درصد از صادرات قاچاق منطقه مزبور را فرآورده‌های حاصل از نفت تشکیل می‌دهد (۷).

از سوی دیگر، براساس نمودار شماره ۱ بهای هر لیتر بنزین موتور در ترکیه در سال ۱۹۹۴ معادل ۵۴/۷ سنت بوده است که با تعدیل ارزش آن براساس هر دلار معادل ۳۰۰۰ ریال، بهای هر لیتر آن به ۱۶۴۱ ریال بالغ می‌گردد که ۳۳ برابر بهای بنزین موتور در ایران بوده است. بدیهی است چنین اختلاف قیمتی باعث می‌شود که حاشیه سود قاچاق فرآورده‌های نفتی در سطح بسیار بالایی قرار گیرد و علیرغم وجود کنترل شدید مرزی در این منطقه، قاچاقچیان بسیاری در فکر صدور این فرآورده‌ها به آنسوی مرزها باشند.

نمودار شماره ۸ اهمیت نسبی سوخت و روشنایی را در هزینه خانوار ۱۹ کشور جهان نشان می‌دهد. براساس این نمودار، پایین‌ترین نسبت در بین این کشورها مربوط به ایران می‌باشد، بطوریکه در سال ۱۳۵۳ (۱۹۷۴ میلادی) نسبت هزینه سوخت و روشنایی (۸) معادل ۱/۶۹ درصد کل هزینه خانوار بوده است که به علت وجود شرایط تورمی در کشور و عدم تعدیل بهای سوخت و روشنایی، این نسبت در سال ۱۳۶۱ (۱۹۸۲ میلادی) به ۰/۸۳ درصد و در سال ۱۳۶۹ (۱۹۹۰ میلادی) به ۰/۷۵

درصد هزینه خانوار تنزل یافته است. چنانچه نسبت مزبور با نسبت مشابه در سایر کشورهای مورد بررسی مقایسه شود، کاملاً مشخص می شود که یکی از علل اصلی نازل بودن نسبت مذکور، پایین بودن نسبی بهای انرژی در ایران است و این امر مصرف بی رویه و اتلاف انرژی در کشور را تشدید نموده است. بطور کلی وجود یارانه در بهای انرژی می تواند عواقب زیر را به همراه داشته باشد.

۱ - گسترش بی رویه مصرف و جلوگیری از بهینه سازی کاربرد انرژی (عدم صرفه جویی انرژی).

۲ - از بین بردن انگیزه، جهت استفاده از تکنولوژی پیشرفته که انرژی کمتری جهت تولید هر واحد از کالا مصرف می نماید.

۳ - از بین بردن انگیزه، جهت تعبیه عایق سازی (ایزولاسیون) مناسب در ساختمانهای مسکونی، اداری، تجاری و صنعتی که باعث کاهش مصرف انرژی می گردند.

۴ - ایجاد انگیزه قوی جهت قاچاق مواد سوختی و فرآورده های پتروشیمی به کشورهای همسایه.

۵ - ایجاد تنگناهای شدید مالی جهت اجرای پروژه های عرضه انرژی، در این زمینه در اغلب کشورهایی که در آنها یارانه انرژی یا برجاست، ترغیب بخش خصوصی به سرمایه گذاری در زمینه انرژی عمدتاً با شکست مواجه شده است.

ه - مقایسه مصرف نفت و گاز طبیعی در ایران و جهان

جداول شماره ۱، ۲، و ۳ مصرف نفت و گاز طبیعی را در برخی از کشورهای جهان طی سالهای ۹۴ - ۱۹۸۳ نشان میدهد. براساس جدول شماره ۱، طی دوره ۹۴ - ۱۹۸۴ میانگین رشد سالانه مصرف نفت در کل کشورهای اروپایی عضو OECD معادل ۱/۱ درصد و در کل کشورهای عضو این سازمان معادل ۱/۸ درصد بوده است. در حالیکه طی دوره مزبور، میانگین رشد سالانه مصرف نفت در

ایران معادل ۴/۴ درصد می باشد.

جدول شماره ۲ ، حجم و میانگین رشد سالانه مصرف گاز طبیعی ایران و برخی از کشورهای جهان را طی سالهای ۹۴ - ۱۹۸۳ نشان می دهد، براساس این جدول ، بالاترین میزان رشد مصرف گاز طبیعی ، پس از هند مربوط به ایران است ، شایان ذکر است که در سال ۱۹۹۴ میزان مصرف گاز طبیعی هند با جمعیتی بیش از ۱۵ برابر جمعیت ایران ، کمتر از نیمی از مصرف گاز طبیعی کشور بوده است . لذا رشد سریع مصرف گاز طبیعی هند را می توان ناشی از جزیی بودن میزان مصرف گاز طبیعی این کشور در سال ۱۹۸۳ دانست .

بطور کلی طی دوره ۹۴ - ۱۹۸۴ مصرف انرژیهای اولیه (۹) در ایران رشد سالانه ای معادل ۵/۸ درصد داشته است در حالیکه رشد سالانه تولید ناخالص داخلی کشور طی همین دوره به قیمت ثابت سال ۱۹۸۵ معادل ۱/۵ درصد بوده است . جدول شماره ۴ ، رشد سالانه مصرف انرژیهای اولیه و همچنین رشد سالانه تولید ناخالص داخلی برخی از مناطق جهان را به قیمت ثابت سال ۱۹۸۵ نشان می دهد. ستون سمت چپ این جدول نیز نشان دهنده درصد رشد تولید ناخالص داخلی واقعی به ازای یک درصد رشد مصرف انرژیهای اولیه می باشد . جدول مزبور نیز نشان می دهد که :

۱ - بالاترین رشد مصرف انرژیهای اولیه در بین گروه کشورهای مورد بررسی متعلق به کشورهای عضو اوپک است . در این میان رشد مصرف این نوع انرژیها برای ایران ۵/۸ درصد می باشد .

۲ - پایین ترین رشد تولید ناخالص داخلی واقعی ، متعلق به کشورهای با برنامه ریزی متمرکز سابق است . ذکر این نکته ضروری است که تحولات مربوط به تعدیلات سیاسی - اقتصادی جهت اصلاح ساختاری و ورود به جرگه کشورهای با اقتصاد مبتنی بر بازار ، در تنزل تولید ناخالص داخلی این گروه کشورها بی تاثیر نبوده است .

۳ - پایین ترین رشد تولید ناخالص داخلی واقعی به ازای یک درصد رشد مصرف انرژیهای

اولیه مربوط به کشورهای با برنامه ریزی متمرکز سابق است.

بطور کلی و با توجه به مراتب فوق، ستون سوم جدول شماره ۴ کارایی مصرف انرژیهای اولیه در گروه کشورهای مورد بررسی را نشان می دهد. براساس این جدول، کارایی در مصرف انرژی در کل کشورهای عضو اوپک از جمله ایران بسیار نازل است. یکی از عمده ترین علل این امر پایین بودن میانگین بهای انرژی در این گروه کشورها نسبت به سایر مناطق جهان (بویژه کشورهای صنعتی) می باشد.

و - نتیجه

در حال حاضر بازار جهانی نفت شرایط سختی را به صادرکنندگان تحمیل نموده و تشدید سیاستهای نفتی کشورهای صنعتی (مصرف کنندگان عمده نفت) سبب شده است که بهای این منبع انرژی در سطح نازلی قرار گیرد. با توجه به رشد اندک تقاضا و ادامه تحریم اقتصادی عراق و عدم صدور نفت خام این کشور به بازارهای جهانی، در صورت ورود این کشور به جمع صادرکنندگان نفت، احتمالا شرایط دشوارتری در انتظار صادرکنندگان نفت خواهد بود.

مطالب فوق به خوبی نشان میدهد که در شرایط عادی در کوتاه مدت و حتی میان مدت احتمال بهبود بهای نفت بسیار ضعیف است و باید سیاستهایی جهت جلوگیری از سقوط درآمدهای نفتی کشور که عمده ترین منبع درآمد ارزی ایران است اتخاذ گردد.

بدیهی است افزایش صادرات نفتی کشور، یکی از راههای جلوگیری از سقوط درآمدهای نفتی است. با توجه به ظرفیت های تولیدی کشور و اعلام پایبندی ایران به سهمیه تولید تعیین شده از سوی اوپک و لزوم جلوگیری از سقوط بیشتر بهای نفت، افزایش تولید نفت خام کشور قابل اجرا نیست، لذا صادرات بیشتر تنها از طریق کاهش مصرف داخلی امکان پذیر خواهد بود. بنابراین سیاست محدود نمودن رشد مصرف داخلی فرآورده های نفتی کشور راه حل ممکن و عملی در این زمینه است. با

اعمال این سیاست، نفت خام در دسترس جهت صادرات افزایش یافته و این امر می‌تواند درآمدهای نفتی کشور را تا حد قابل ملاحظه ای بهبود بخشد.

همچنان که قبلاً نیز اشاره شد، مصرف انرژی (بویژه فرآورده های نفتی) در کشور رشد بسیار بالایی دارد که یکی از عوامل مهم در این زمینه، پایین بودن بهای انرژی در داخل کشور است. لذا هرگونه برنامه ریزی جهت بهینه نمودن مصرف انرژی در کشور باید با تعدیل نسبی بهای آن همراه گردد تا بتواند نتیجه مطلوب را حاصل نماید. براساس اهداف برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، رشد سالانه مصرف فرآورده های نفتی ۳/۵ درصد پیش بینی شده است. نیل به نرخ رشد مذکور مستلزم برنامه ریزی در جهت بهینه سازی مصرف انرژی، جایگزین سازی و صرفه جویی است.

پایین بودن بهای فرآورده های نفتی در کشور علاوه بر تشدید رشد مصرف داخلی این فرآورده‌ها، باعث ایجاد انگیزه بسیار قوی جهت صدور قاچاق آنها به کشورهای همجوار گردیده است.

از سوی دیگر، با توجه به شرایط اقتصادی و اعلام ضرورت مقابله با تورم در کشور از سوی مسئولین، به نظر می‌رسد که اعمال یکباره تعدیل بهای انرژی در کشور موجی از تورم را (به صورت اثرات مستقیم - غیرمستقیم و روانی) بدنبال داشته باشد. لذا در تعدیل بهای هریک از فرآورده های نفتی باید کلیه جوانب امر را مد نظر داشت تا با حداقل مشکلات سیاسی - اجتماعی، حداکثر منافع اقتصادی را تامین نمود.

براساس محاسباتی که در سال ۱۳۷۱ در اداره بررسیهای اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صورت گرفت، اثر تورمی (مستقیم و غیرمستقیم) تعدیل یکباره بهای انرژی (۱۰) در کشور (با نرخ هر دلار معادل ۱۴۴۰ ریال) معادل ۱۷/۳ درصد برآورد گردید. با توجه به اثرات تورمی تعدیل مذکور، در برنامه دوم نیز سیاست تعدیل تدریجی بهای انرژی پیش بینی و به مورد اجرا گذارده شد. انتظار می‌رود با انجام برنامه ریزی دقیق در این زمینه، فشارهای تورمی ناشی از اثرات روانی

تعدیلات مذکور کاهش یابد. براین اساس، در سال ۱۳۷۴ بهای انواع فرآورده های عمده نفتی بطور متوسط بیش از ۸۰ درصد افزایش یافت و پیش بینی می شود تا پایان برنامه دوم، بهای انرژی در کشور به سطح تعادلی نزدیک گردد.

پی نویس

۱ - ایجاد و گسترش انواع معاملات جدید برای نفت و فرآورده های نفتی، نظیر معاملات تک محموله ای (Spot) حق انتخاب (Option)، معاملات آینده (Futures) و معاملات (Swap) در بازارهای بورس، باعث افزایش عرضه و تقاضای صوری گردیده است و بازار نفت نسبت به دو دهه گذشته، بسیار رقابتی تر شده است.

2 - Externality

3 - Internalization

4 - Pigouvian Tax

۵ - "Energy security to the year 2000" به نقل از فصلنامه بررسیهای بین المللی نفت - از انتشارات امور اوپک و روابط بین المللی وزارت نفت - پاییز و زمستان ۱۳۷۱.

۶ - یارانه پنهان، اختلاف بین قیمت اقتصادی و قیمت جاری کالاها و خدمات مصرفی است. بعنوان مثال در حال حاضر بهای هر لیتر نفت خام کشور در بازارهای بین المللی بیش از ۱۰ سنت می باشد که اگر نرخ هر دلار را معادل ۱۷۵۰ ریال در نظر بگیریم، بهای هر لیتر نفت خام در بازارهای بین المللی معادل ۱۷۵ ریال می گردد در حالیکه بطور مثال در سال ۱۳۷۳ نفت خام مزبور جهت پالایش، به پالایشگاههای کشور به بهای ۱۱ ریال تحویل گردیده است. اختلاف بین ۱۱ ریال و ۱۷۵ ریال را می توان بعنوان یارانه پنهان نفت خام تلقی نمود.

۷ - گزارش "بازارچه مرزی در سیستان و بلوچستان" - استانداری سیستان و بلوچستان.

- ۸ - شامل مصارف خانگی - نفت سفید ، گاز مایع ، نفت گاز ، گاز طبیعی ، زغال و خاکه زغال می‌باشد .
- ۹ - انرژیهای اولیه شامل فرآورده های نفتی ، گاز طبیعی ، زغال سنگ ، برق آبی و برق اتمی می‌باشد .
- ۱۰ - شامل تعدیل بهای بنزین موتور ، نفت سفید ، روغن موتور ، نفت گاز (گازولیل) ، گاز مایع و برق می‌باشد .

فهرست

منابع و مآخذ

فارسی

- ۱ - گذشته ، حال و آینده نفت در ایران - برنامه ریزی تلفیقی شرکت ملی نفت ایران - آذرماه ۱۳۶۹ .
- ۲ - فصلنامه بررسی های بین المللی نفت - پاییز و زمستان ۱۳۷۱ - وزارت نفت .
- ۳ - آمارهای دریافتی از شرکت ملی نفت ایران و وزارت نیرو .

لاتین

- 1 - Economics ,
Concepts , Analysis and Applications - Orley M . Amos , Jr.
- 2 - Energy Prices & Taxes - International Energy Agency (IEA).

-
- 3 - Sources and Methods , Labour Statistics , volume 1 ,
Consumer Price Indices - International Labour Office (ILO) .
 - 4 - B . P Statistical Review of World Energy , June 1995 - British Petroleum.
 - 5 - Opec Review , Spring 1995 , Vol . XIX , NO . 1 .

جدول شماره ۱
مصرف نفت در برخی از کشورهای جهان
(هزار بشکه در روز)

درصد تغییر سال ۹۳ به سال ۹۴	میانگین رشد سالانه طی دوره ۹۳-۱۹۸۳ (برصد)	سال										کشور
		۱۹۹۴	۱۹۹۳	۱۹۹۲	۱۹۹۱	۱۹۹۰	۱۹۸۹	۱۹۸۶	۱۹۸۳	۱۹۸۲	۱۹۸۱	
-۱/۵	۰/۳	۱۹۳۰	۱۹۴۰	۲۰۱۰	۲۰۲۰	۱۹۱۰	۱۸۳۰	۱۸۳۰	۱۸۱۵	۱۸۸۰	فرانسه	
-۰/۸	۱/۰	۲۸۸۰	۲۹۰۵	۲۸۳۵	۲۸۳۵	۲۷۱۰	۲۷۳۵	۲۸۱۰	۲۵۸۰	۲۵۹۰	آلمان	
۰/۳	۰/۵	۱۹۱۵	۱۹۱۰	۱۹۲۵	۱۹۲۰	۱۹۳۰	۱۸۸۰	۱۹۶۰	۱۹۳۵	۱۸۲۰	ایتالیا	
۲/۶	۱/۴	۳۱۵	۲۱۰	۱۹۵	۱۹۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۰	۱۹۰	۱۸۰	نیوز زیلند	
-۱/۸	۱/۳	۱۷۷۵	۱۷۹۰	۱۷۶۵	۱۷۶۵	۱۷۶۰	۱۷۰۵	۱۶۶۵	۱۸۵۰	۱۵۳۰	انگلینس	
-۲/۵	۲/۸	۵۵۵	۵۱۵	۵۰۰	۴۶۰	۴۶۰	۴۶۵	۳۶۵	۳۶۰	۳۳۰	ترکیه	
۰/۳	۱/۸	۱۳۳۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	۱۳۵۵	۱۳۳۵	۱۳۲۱۰	۱۲۶۶۰	۱۲۳۳۵	۱۲۱۹۰	کل کشورهای دربارن عضو OECD	
۲/۷	۱/۳	۱۶۹۱۵	۱۶۴۶۰	۱۶۲۶۰	۱۶۰۰۰	۱۶۳۰۵	۱۶۶۶۰	۱۵۶۶۵	۱۵۱۶۰	۱۴۳۳۵	آمریکا	
۵/۸	۲/۵	۵۲۰۰	۵۲۵۰	۵۵۲۰	۵۳۱۰	۵۳۰۵	۳۸۰۵	۳۳۱۵	۲۶۲۰	۲۳۰۰	ژاپن	
۲/۵	۱/۸	۳۰۶۸۵	۳۱۶۹۰	۳۱۲۶۰	۳۸۱۳۰	۳۸۱۶۵	۳۸۰۰۰	۳۶۲۳۵	۳۵۴۰۰	۳۳۲۷۰	کل کشورهای عضو OECD	

ادامه جدول شماره ۱

درصد تغییر سال ۹۳ به سال ۹۲	میانگین رشد سالانه طی دوره ۳۴-۱۹۸۳ (درصد)	سال										کشور	
		۱۹۹۴	۱۹۹۳	۱۹۹۲	۱۹۹۱	۱۹۹۰	۱۹۸۸	۱۹۸۶	۱۹۸۴	۱۹۸۳	۱۹۸۲		
۷/۴	-۳/۷	۲۱۵	۲۱۰	۲۱۰	۲۳۰	۲۷۵	۳۲۰	۳۲۰	۳۳۵	۳۳۵	۳۳۵	۳۳۵	چک و اتریش
۳/۱	-۱/۵	۱۶۵	۱۶۰	۱۷۰	۱۷۰	۲۰۰	۱۹۵	۲۰۰	۲۱۰	۲۱۰	۱۹۵	۱۹۵	مجارستان
۶/۹	۵/۸	۱۴۰	۱۳۱۰	۱۳۷۵	۱۳۳۰	۱۲۰۰	۱۰۶۰	۳۳۵	۸۱۵	۷۵۵	۷۵۵	۷۵۵	هند
۳/۹	۵/۴	۳۰۳۰	۳۹۱۵	۱۶۶۰	۲۲۱۰	۲۲۵۵	۲۲۱۰	۲۲۱۰	۲۰۱۰	۱۷۳۵	۱۷۰۵	۱۷۰۵	چین
۱۰/۱	۱۲/۴	۱۸۰۵	۱۶۴۰	۱۲۹۵	۱۲۳۵	۱۰۲۵	۷۲۰	۳۷۵	۵۲۰	۵۰۵	۵۰۰	۵۰۰	ژاپن
۶/۴	۷/۵	۶۶۵	۶۱۵	۵۷۵	۵۷۰	۵۵۰	۴۷۵	۳۷۵	۳۷۵	۲۱۵	۲۰۰	۲۰۰	کره جنوبی
۶/۸	۷/۵	۱۶۶۰	۱۵۵۵	۱۵۳۰	۱۵۲۰	۱۴۵۵	۱۳۶۵	۱۳۶۵	۱۳۳۰	۱۱۹۵	۱۲۵۵	۱۲۵۵	مکزیک
۷/۳	۰/۹	۴۰	۴۳۰	۴۳۰	۴۰۵	۳۱۵	۴۰۵	۳۱۵	۲۸۵	۳۰۰	۴۰۰	۴۰۰	نیوزیلند
۳/۰	۲/۳	۱۱۵۹	۱۱۲۵	۱۰۷۷	۹۸۰	۹۷۸	۸۳۹	۷۹۱	۷۹۱	۷۹۹	۷۲۰	۷۲۰	ایران
۱/۹	۱/۳	۶۶۷۰۰	۶۵۳۸۰	۶۵۸۶۰	۶۵۴۹۵	۶۵۵۳۰	۶۴۱۹۵	۶۴۰۱۷۵	۶۰۱۷۵	۵۸۳۳۵	۵۷۳۳۵	۵۷۳۳۵	چنان

منابع: نشریه آماری BP، ژوئن ۱۹۹۵ - وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران.

جدول شماره ۲
 مصرف گاز طبیعی در برخی از کشورهای جهان
 (هزار بشکه در روز معادل نفت)

کشور	سال									
	۱۹۹۳	۱۹۹۳	۱۹۹۲	۱۹۹۱	۱۹۹۰	۱۹۸۸	۱۹۸۶	۱۹۸۳	۱۹۸۲	۱۹۸۱
فرانسه	۵۵۵	۵۸۱	۵۶۷	۵۵۱	۵۱۹	۴۷۲	۴۸۵	۴۷۱	۴۷۱	۴۲۵
آلمان	۱۲۳۵	۱۱۹۸	۱۱۳۶	۱۱۳۲	۱۰۸۰	۱۰۲۸	۹۸۷	۹۹۸	۹۹۸	۹۵۴
ایتالیا	۸۲۰	۸۲۸	۸۱۶	۸۱۲	۷۸۲	۶۸۲	۵۷۹	۵۲۱	۵۲۱	۴۵۳
بروز	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
انگلیس	۱۲۲۱	۱۱۶۰	۱۰۲۶	۱۰۲۲	۹۶۸	۹۳۰	۹۵۰	۸۷۰	۸۷۰	۸۸۲
ترکیه	۱۱۸	۹۰	۸۲	۸۰	۶۰	۲۰	۸	۰	۰	۰
کل کشورهای اروپایی عضو OECD	۵۲۷۵	۵۱۸۷	۴۸۱۲	۴۸۷۲	۴۵۷۷	۴۲۲۱	۴۰۲۲	۳۸۶۶	۳۸۶۶	۳۶۷۸
آمریکا	۱۰۶۴۶	۱۰۵۲۶	۱۰۱۶۷	۹۹۰۲	۹۷۴۶	۹۳۶۹	۸۳۳۹	۸۳۳۹	۸۳۳۹	۸۳۳۹
ژاپن	۱۰۸۸	۱۰۱۶	۱۰۶۰	۹۸۶	۹۲۲	۸۰۸	۷۳۶	۶۷۲	۶۷۲	۵۰۵
کل کشورهای عضو OECD	۱۹۲۰۹	۱۸۳۲۵	۱۸۱۶۷	۱۷۳۸۶	۱۶۳۱۱	۱۵۲۹۱	۱۴۸۵۲	۱۴۵۷۲	۱۴۵۷۲	۱۳۰۸۵

سایکین رشد سالانه
 طی دوره ۹۴-۱۹۸۳
 (درصد)

درصد تغییر
 سال ۹۳ به
 سال ۹۴

۲/۰

۲/۳

۵/۵

۰

۳/۰

۵

۳/۳

۱/۹

۷/۲

۳/۹

-۲/۵

۲/۳

-۲/۳

۵/۲

۳/۱۱

۱/۲

۱/۵

۷/۱

۲/۰

نامه جدول شماره ۲

درصد تغییر سال ۹۴ به سال ۹۳	میانگین رشد سالانه طی دوره ۹۳-۱۳۸۴ (درصد)	سال										کشور
		۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۸	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۶۵	
۰	۴/۱ -۰/۳ ۷/۵	۷/۱ ۱۵۰ ۳/۵	۲۰۴۱۹۵ ۱۵۰ ۳۹۵	۱۷۰ ۱۵۰ ۲/۷	۲۰۴ ۱۷۲ ۲۵۵	۲۰۰ ۱۷۴ ۲۲۳	۱۷۰ ۱۷۵ ۱۳۳	۱۸۲ ۱۸۲ ۱۱۰	۱۵۲ ۱۵۳ ۵۸	۱۵۲ ۱۳۴ ۲۸	۱۵۲ ۱۳۴ ۲۸	چک و اسلواکی مجارستان هند
۳۳/۳	۳/۱ θ	۳۹۹ ۱۵۳	۲۹۲ ۱۱۴	۲۲۳ ۹۲	۲۶۹ ۷۰	۲۶۵ ۵۰	۲۵۵ ۵۴	۲۴۲ ۲	۲۱۵ ۰	۲۱۳ ۰	۲۱۳ ۰	چین کره جنوبی تایلند
۳۳/۳	۱/۱۴	۷۲ ۳۶۷	۵۲ ۳۷۱	۵۵ ۴۹۹	۵۲ ۲۹۹	۳۳ ۵۰۱	۱۸ ۳۶۷	۲۲ ۵۲۹	۲۲ ۵۲۵	۲۲ ۵۲۵	۲۲ ۵۲۵	مکزیک نیوزیلند
۱۷/۳	۱/۸ ۹/۸	۳۹۹ ۳۲۲	۳۵۲ ۵۱۵	۳۹۹ ۵۵۵	۳۹۹ ۳۵۲	۳۹۹ ۳۹۲	۳۶۷ ۳۶۷	۳۶۷ ۳۶۷	۳۶۷ ۳۶۷	۳۶۷ ۳۶۷	۳۶۷ ۳۶۷	ایران
-۰/۳	۷/۹	۳۵۵۴	۳۵۵۴	۳۵۵۴	۳۵۵۴	۳۵۵۴	۳۵۵۴	۳۵۵۴	۳۵۵۴	۳۵۵۴	۳۵۵۴	جهان

منبع: نشریه آماری BP، ژوئن ۱۹۹۵ - وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران.

جدول شماره ۳
مصرف نفت و گاز طبیعی در برخی از کشورهای جهان
(هزار بشکه در روز معادل نفت)

درصد تغییر سال ۹۲ - سال ۹۴	میانگین رشد سالانه طی دوره ۹۲ - ۹۴ (برصد)	سال										کشور
		۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۰	۲۰۰۱	
-۱/۴	۱۶	۲۳۸۵	۲۵۲۱	۲۵۷۷	۲۵۷۱	۲۴۴۶	۲۳۰۲	۲۳۱۵	۲۲۸۶	۲۲۲۵	۲۲۲۵	فرانسه
.	۱/۳	۲۱۰۵	۲۱۰۲	۲۱۰۶	۲۱۰۶	۲۱۰۶	۲۱۰۲	۲۱۰۶	۲۱۰۶	۲۱۰۶	۲۱۰۶	آلمان
-۱/۸	۱/۷	۲۷۳۵	۲۷۵۸	۲۷۵۱	۲۷۵۲	۲۷۱۲	۲۵۵۲	۲۴۲۹	۲۳۶۶	۲۳۲۳	۲۳۲۳	ایتالیا
۱/۴	۱/۶	۲۱۵	۲۱۰	۲۱۵	۲۱۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۰	۱۹۰	۱۸۰	نروژ
۱/۵	۲/۰	۲۹۲۶	۲۹۵۰	۲۹۰۱	۲۹۸۷	۲۹۰۸	۲۶۳۵	۲۵۱۵	۲۴۲۰	۲۳۱۲	۲۳۱۲	انگلینس
۱/۴	۶/۷	۶۷۳	۶۶۵	۵۸۲	۵۵۰	۵۴۰	۴۸۵	۴۸۲	۴۶۰	۳۳۰	۳۳۰	ترکیه
۰/۷	۱/۷	۱۹۰۶	۱۸۹۲	۱۸۶۵	۱۸۳۲	۱۷۸۲	۱۷۴۱	۱۶۰۰۲	۱۶۱۹۱	۱۵۶۶۸	۱۵۶۶۸	کل کشورهای اروپایی عضو OECD
۱/۴	۱/۵	۲۶۶۰	۲۶۹۶	۲۶۴۷	۲۶۵۱	۲۶۵۱	۲۵۹۹	۲۴۰۲	۲۳۰۱۲	۲۲۳۲۱	۲۲۳۲۱	آمریکا
۶/۰	۲/۱	۶۸۸۰	۶۶۷۱	۶۵۸۰	۶۴۶۶	۶۲۶۶	۵۶۱۲	۵۴۳۱	۵۳۳۲	۴۸۵۵	۴۸۵۵	ژاپن
۱/۲	۲/۱	۵۸۹۲	۵۸۵۲	۵۷۶۷	۵۶۲۶	۵۶۲۶	۵۳۶۱	۵۱۰۹۷	۵۱۰۹۷	۵۱۰۹۷	۵۱۰۹۷	کل کشورهای عضو OECD

انامه جدول شماره ۳

دوره تغییرات سال ۹۳ به سال ۹۲	میانگین رشد سالانه طی دوره ۹۳-۱۹۸۴ (درصد)	سال											کشور			
		۱۹۹۳	۱۹۹۳	۱۹۹۲	۱۹۹۱	۱۹۹۰	۱۹۸۸	۱۹۸۵	۱۹۸۴	۱۹۸۳						
۴/۲	-۷/۴	۴۱۹	۴۰۵	۷۸۰	۲۳۳	۴۷۵	۴۹۰	۴۸۷	۴۸۷	۴۸۷	۴۸۷	۴۸۷	۴۸۷	۴۸۷	۴۸۷	چک و اتریش
۱/۵	-۰/۹	۴۷۵	۴۳۰	۴۳۰	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	مجارستان
۵/۹	۷/۱	۱۷۱۵	۱۵۰۵	۱۵۷۴	۱۴۷۵	۱۴۴۴	۱۳۳۳	۱۳۳۳	۱۳۳۳	۱۳۳۳	۱۳۳۳	۱۳۳۳	۱۳۳۳	۱۳۳۳	۱۳۳۳	هند
۲/۸	۵/۱	۲۳۳۹	۲۳۰۸	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	۲۹۳۳	چین
۱۱/۵	۱۳/۲	۱۹۵۷	۱۷۵۴	۱۵۸۷	۱۳۰۵	۱۰۸۵	۱۰۸۵	۱۰۸۵	۱۰۸۵	۱۰۸۵	۱۰۸۵	۱۰۸۵	۱۰۸۵	۱۰۸۵	۱۰۸۵	کره جنوبی
۸/۵	۷/۸	۷۳۷	۶۷۹	۶۴۱	۶۴۴	۵۸۴	۶۴۴	۶۴۴	۶۴۴	۶۴۴	۶۴۴	۶۴۴	۶۴۴	۶۴۴	۶۴۴	تایوان
۵/۳	۱/۵	۲۱۱۷	۲۰۳۵	۲۰۳۹	۲۰۳۹	۱۹۵۵	۱۷۷۰	۱۶۹۷	۱۶۹۷	۱۶۹۷	۱۶۹۷	۱۶۹۷	۱۶۹۷	۱۶۹۷	۱۶۹۷	مکزیک
۵/۳	۲/۸	۹۳۱	۸۹۳	۸۲۱	۸۰۰	۷۹۲	۷۳۸	۷۳۰	۷۳۰	۷۳۰	۷۳۰	۷۳۰	۷۳۰	۷۳۰	۷۳۰	ونزوئلا
۸/۱	۶/۱	۱۸۸۱	۱۷۳۱	۱۵۵۳	۱۵۱۷	۱۳۱۰	۱۱۷۵	۱۰۵۱	۱۱۳۸	۱۱۳۸	۱۱۳۸	۱۱۳۸	۱۱۳۸	۱۱۳۸	۱۱۳۸	ایران
۱/۱	۱/۹	۱۰۴۳۵۹	۱۰۲۰۹۷	۱۰۱۹۰۸	۱۰۱۵۵۱	۱۰۰۵۵۹	۹۵۲۳۳	۹۰۳۰۷	۸۷۴۱۵	۸۷۴۱۵	۸۷۴۱۵	۸۷۴۱۵	۸۷۴۱۵	۸۷۴۱۵	۸۷۴۱۵	جهان

منابع: نشریه آماری BP، ژوئن ۱۹۹۵ - وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران.

جدول شماره ۴

رابطه رشد مصرف انرژیهای اولیه با رشد تولید ناخالص داخلی

در برخی از مناطق جهان طی دوره ۹۳ - ۱۹۸۴

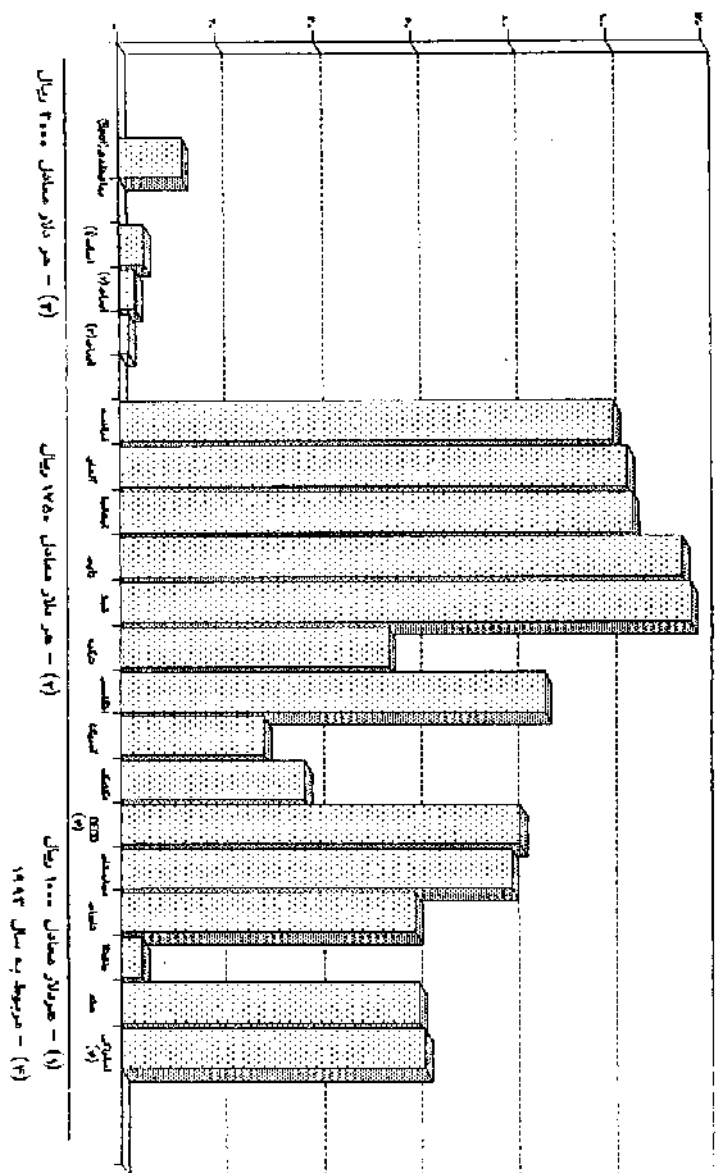
(درصد)

مناطق	میانگین رشد سالانه مصرف انرژیهای اولیه (۱)	میانگین رشد سالانه تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۱۹۸۵ (۲)	رشد تولید ناخالص داخلی واقعی به ازای یک درصد رشد مصرف انرژیهای اولیه (۱): (۲) = (۳)
ژاپن	۲/۸	۳/۷	۱/۲۲
آمریکا	۲/۰	۲/۷	۱/۲۵
کل کشورهای عضو سازمان همکاریهای اقتصادی و توسعه OECD	۱/۷	۲/۷	۱/۵۹
کل کشورهای عضو اوپک	۶/۷	۲/۴	۰/۳۶
ایران	۵/۸	۱/۰	۰/۱۷
کل کشورهای با برنامه ریزی متمرکز سابق	۰/۹	- ۰/۰۱	- ۰/۰۱
کل کشورهای در حال توسعه	۴/۵	۳/۸	۰/۸۴
کل جهان	۲/۱	۲/۶	۱/۲۴

ماخذ: Opec Review , Spring 1995 و محاسبات نگارنده .

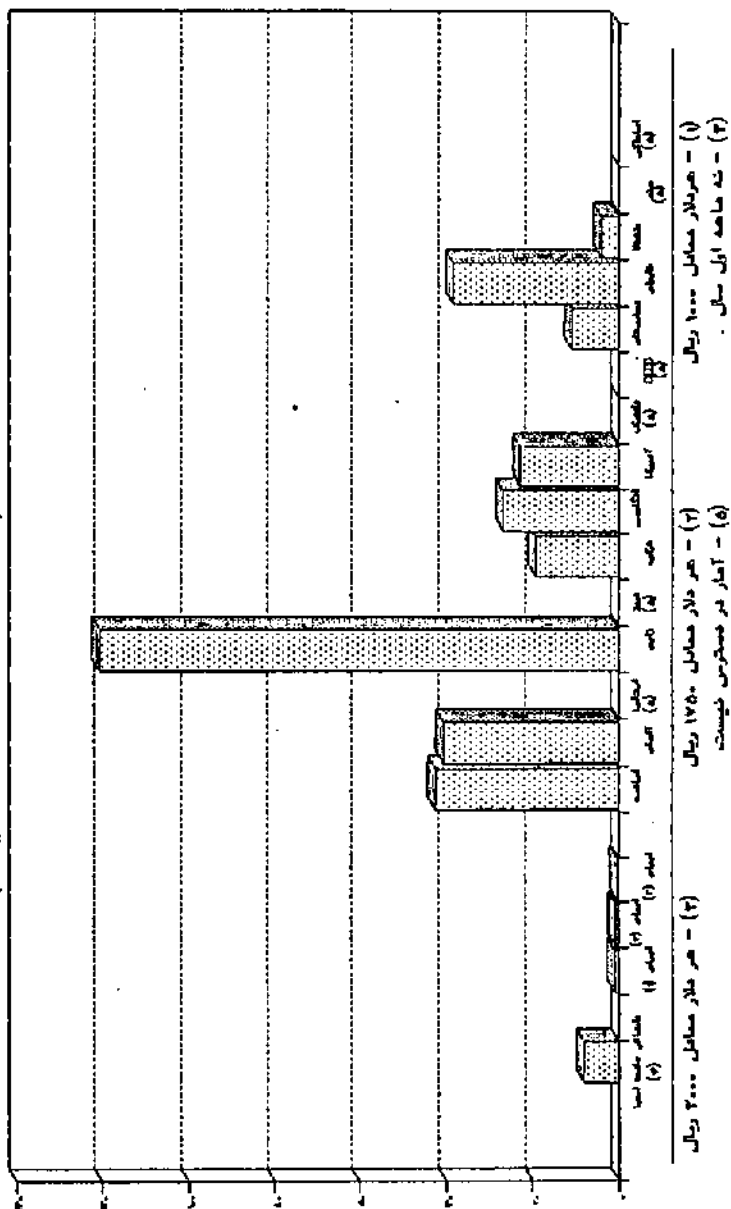
نمودار شماره (۱)

میانگین برهه‌های خورده فروشی بنزین موتور
در سال ۱۹۹۴ (لیتر - سنت آمریکا)

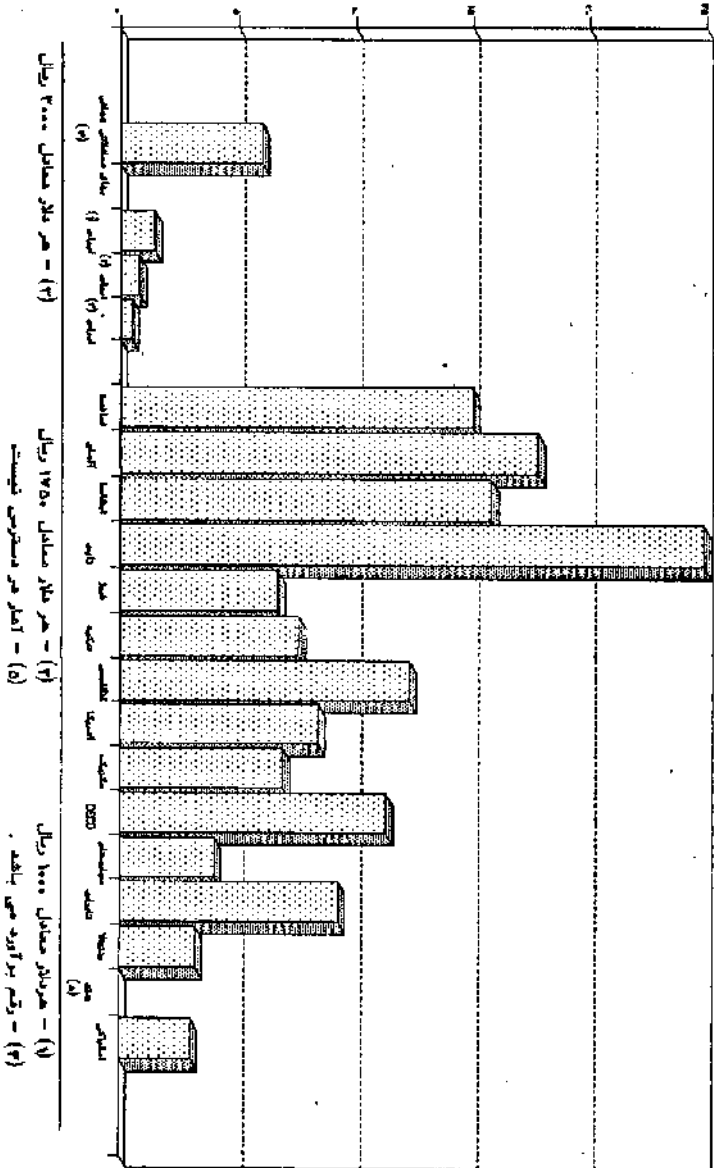
- (۱) - خودروهای سنگین - ۱۰۰۰ ریال
- (۲) - هر دلار هم‌اندازه ۱۷۵۰ ریال
- (۳) - مربوط به سال ۱۹۹۳
- (۴) - هر دلار هم‌اندازه ۴۰۰۰ ریال

نمودار شماره (۲)
میانگین بهای خرده فروشی گاز طبیعی
در سال ۱۹۹۳ (مترجمب - سنت آمریکا)

نمودار شماره (۳)

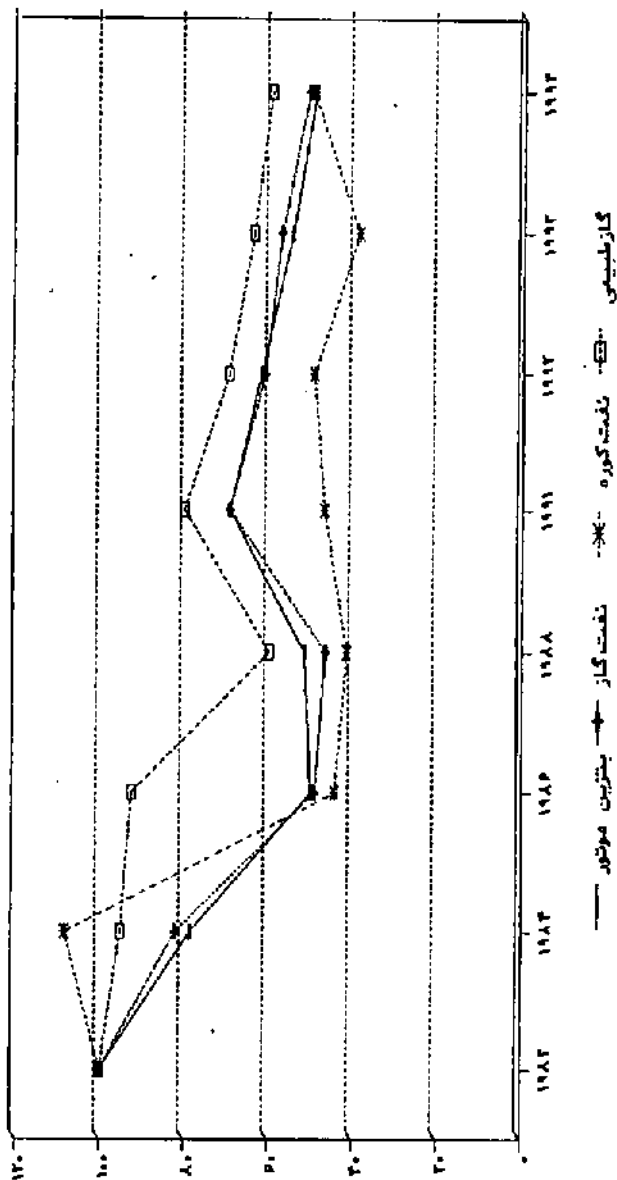
میانگین بهای خرده فروشی برق در سال ۱۹۹۳
(کیلووات ساعت - سنت آمریکا)

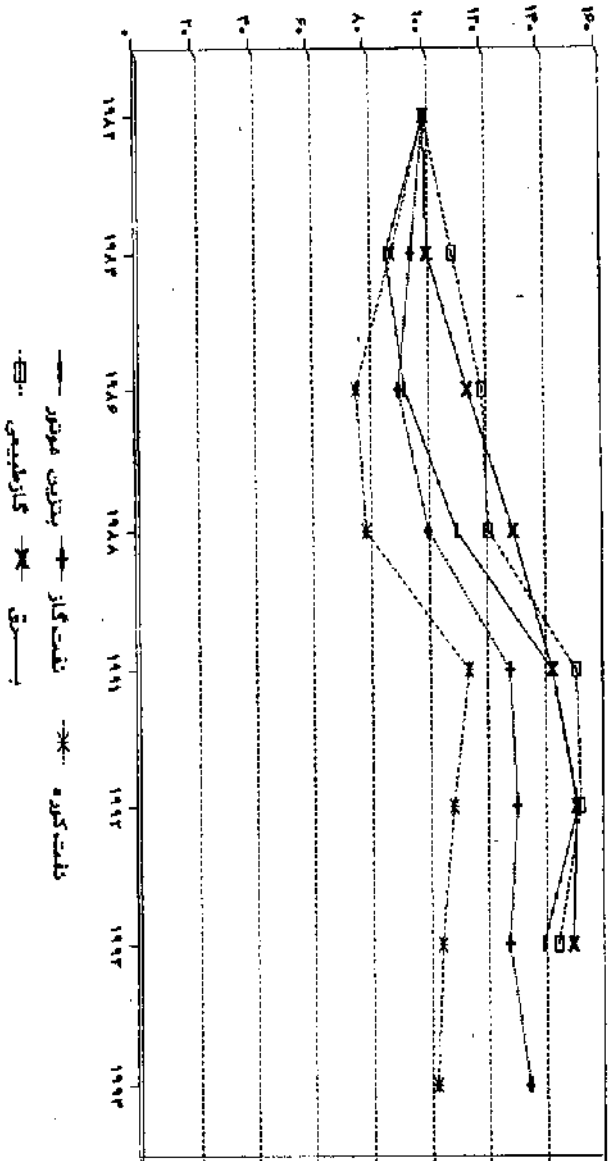
نمودار شماره (۴)

شاخص بهای نقدی (وارداتی)
انواع منابع انرژی در کشورهای عضو OECD

1982 = 100.0

شاخص بهای خردفروشی
انواع منابع انرژی در کشورهای عضو
OECD
1982 = 100.0

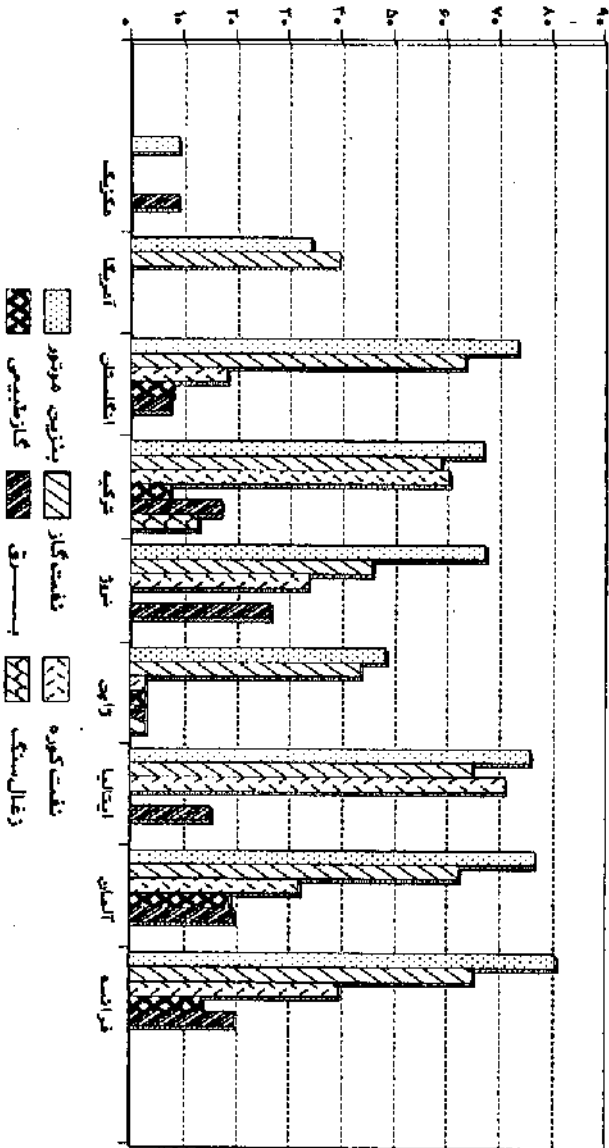
شماره شماره (۴)

سهم مالیات در بهای خردفروشی
انواع منابع انرژی در سال ۱۹۸۳

(درصد)

نمودار شماره (۷)
 سهم مالیات در بهای خردفروشی
 انواع منابع انرژی در سال ۱۹۹۳
 (درصد)

نمودار شماره (۸)

اهمیت نسبی سوخت و روشنایی
در هزینه خانوار

